

Gestionarea SSM în contextul îmbătrânirii forței de muncă

©EU-OSHA/Emmanuel Biard

Lucrătorii în vârstă constituie o parte tot mai mare a forței de muncă. Pe măsură ce durata vieții profesionale se prelungește, gestionarea SSM pentru lucrătorii în vârstă devine o prioritate.

De la sfârșitul anilor 1990, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și prelungirea vieții active a oamenilor sunt obiective importante ale politicilor naționale și europene. Rata de ocupare a forței de muncă în UE-27 pentru persoanele cu vârsta între 55 și 64 de ani a crescut de la 40,5 % în 2005 la 58,5 % în 2018. Acest procent este în continuare cu mult sub rata de ocupare a persoanelor cu vârsta între 20 și 64 de ani, care era de 72,6 % în 2018.

Obiectivul Strategiei Europa 2020 în materie de ocupare a forței de muncă - și anume creșterea ratei de ocupare a populației cu vârsta între 20 și 64 de ani până la 75 % - implică faptul că cetățenii europeni vor trebui să lucreze o perioadă mai îndelungată.

Schimbările firești aduse de înaintarea în vârstă pot fi atât pozitive, cât și negative

Numeroase însușiri, cum ar fi înțelepciunea, gândirea strategică, percepția holistică și capacitatea de a delibera, sporesc sau apar pentru prima oară odată cu înaintarea în vârstă. Experiența și expertiza profesională se acumulează, de asemenea, odată cu înaintarea în vârstă.

Însă anumite capacități funcționale, în principal fizice și senzoriale, se deteriorează ca urmare a procesului natural de îmbătrânire. Potențialele modificări ale capacităților funcționale trebuie luate în considerare la evaluarea riscurilor (a se vedea mai jos), iar munca și mediul de lucru trebuie modificate pentru a face față acestor schimbări.

Modificările capacității funcționale asociate cu înaintarea în vârstă nu sunt uniforme, deoarece există diferențe individuale legate de stilul de viață, nutriție, condiția fizică, predispoziția genetică la îmbolnăvire, nivelul educațional, mediul de lucru și alte medii.

Lucrătorii în vârstă nu constituie un grup omogen; pot exista diferențe considerabile între persoane de aceeași vârstă.

Înaintarea în vârstă și munca

Declinul asociat cu înaintarea în vârstă **afectează în principal capacitățile fizice și senzoriale**, care prezintă cea mai mare relevanță în cazul muncii fizice intense. Tranziția de la industria extractivă și producătoare la servicii la industria bazată pe cunoaștere, precum și gradul tot mai mare de automatizare și mecanizare a sarcinilor și de utilizare a echipamentelor electrice au redus necesitatea unei activități fizice intense.

În acest context, devin tot mai apreciate numeroasele competențe și aptitudini asociate vârstei mai înaintate, precum aptitudinile interpersonale, serviabilitatea și preocuparea față de calitate.

De asemenea, multe schimbări aduse de înaintarea în vârstă au o relevanță mai mare în anumite activități profesionale decât în altele. De exemplu, modificarea simțului echilibrului are implicații pentru pompieri și personalul de salvare care lucrează în condiții extreme, poartă echipamente grele, ridică și transportă persoane; reducerea capacității de a aprecia distanțele și viteza obiectelor în mișcare are implicații pentru șoferii care conduc noaptea, dar nu afectează persoanele care lucrează la birou.

Evaluarea riscurilor în funcție de vârstă

Vârsta este doar unul dintre aspectele ce caracterizează diversitatea forței de muncă. Evaluarea riscurilor în funcție de vârstă înseamnă luarea în considerare a caracteristicilor asociate cu vârsta ale diferitelor categorii de vârstă în momentul evaluării riscurilor, inclusiv a eventualelor schimbări ale capacităților funcționale și ale stării de sănătate.

Printre riscurile care prezintă relevanță mai ales pentru lucrătorii vârstnici se numără:

- volumul de muncă fizică intensă;
- pericolele legate de lucrul în schimburi;
- mediile de lucru cu temperaturi ridicate sau scăzute ori cu nivel mare de zgomot.

Întrucât diferențele dintre persoane cresc odată cu vârsta, **nu trebuie emise presupuneri bazate exclusiv pe vârstă**. Evaluarea riscurilor trebuie să ia în considerare cerințele profesionale în raport cu capacitățile și starea de sănătate ale fiecărei persoane.

Aflați mai multe despre instrumentele disponibile în prezent în cadrul proiectului online interactiv de evaluare a riscurilor (OIRA), despre evaluarea riscurilor în funcție de vârstă și garantarea includerii tuturor.

Promovarea capacității de muncă și a sănătății la locul de muncă

Capacitatea de muncă reprezintă echilibrul dintre activitatea profesională și resursele individuale; atunci când cele două se potrivesc, capacitatea de muncă este bună. Principalii factori care o afectează sunt:

- sănătatea și capacitățile funcționale;
- educația și competența;
- valorile, atitudinile și motivația;

- mediul de lucru și comunitatea profesională;
- conținutul, cerințele și organizarea muncii.

Capacitatea de muncă poate fi măsurată cu ajutorul [indicelui capacității de muncă](#). Conceptul de capacitate de muncă implică necesitatea ca acțiunile menite să o promoveze să țină seama de toți acești factori.

Starea de sănătate în etapele mai târzii ale vieții este **influențată de grija acordată sănătății în etapele mai timpurii**. Deteriorarea capacităților funcționale poate fi întârziată și minimizată printr-un stil de viață sănătos, de exemplu prin practicarea regulată a exercițiilor fizice și printr-o alimentație sănătoasă. Locul de muncă are un rol esențial în **promovarea unui stil de viață sănătos și în sprijinirea activităților care împiedică deteriorarea fizică**, contribuind astfel la menținerea capacității de muncă.

[Promovarea sănătății la locul de muncă](#) (PSM) cuprinde o multitudine de aspecte, printre care se numără regimul alimentar și nutriția, consumul de alcool, renunțarea la fumat, posibilitatea de a face exerciții fizice și de a avea perioade suficiente de recuperare și de somn.

Adaptarea muncii și a mediului de lucru

Un [sondaj de opinie efectuat de EU-OSHA în 2012](#) a arătat că marea majoritate a cetățenilor UE consideră că bunele practici în materie de sănătate și securitate sunt foarte importante pentru prelungirea vieții profesionale.

Configurarea adecvată a locului de muncă prezintă beneficii pentru toate categoriile de vârstă, inclusiv pentru lucrătorii vârstnici. Pe măsură ce capacitățile lucrătorilor se schimbă, și mediul de lucru trebuie modificat pentru a compensa neajunsurile, de exemplu prin:

- reconfigurarea sau rotația sarcinilor;
- pauze scurte mai frecvente;
- organizarea mai bună a muncii în schimburi, de exemplu printr-un sistem de rotație rapidă a schimburilor (2-3 zile);
- îmbunătățirea iluminatului și a nivelului de zgomot;
- proiectarea ergonomică adecvată a echipamentelor.

Sursa: <https://osha.europa.eu/ro/themes/osh-management-context-ageing-workforce>